

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології

Актуальні питання культурології

**АЛЬМАНАХ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА»
КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції

**«СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ
КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ
РОЗГОРТАННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»
ТОМ I
15-16 листопада 2007 року**

Засновано у 2003 році

Рівне - 2008

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства “Афіна” кафедри культурології: Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції **“СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РОЗГОРТАННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ”**: У 2-х т. – Випуск 6. – Рівне: РДГУ, 2008. – Т.1. – 204 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. - кандидат педагогічних наук, професор, зав. кафедри культурології РДГУ (голова редколегії)

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю.Л. - доктор філософських наук, професор ДАКККіМ (Київ)
Баканурський А.Г. - доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
Воробйов А.М. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Граб О.В. - кандидат мистецтвознавства, доцент РДГУ
Дем'янчук О.Н. - доктор педагогічних наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
Жилик С.І. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Коваль Г.П. - доктор педагогічних наук, професор РДГУ
Крالیук П.М. - доктор філософських наук, професор НУ “Острозька академія”
Круль П.Ф. - доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаніка
Кушнарєнко Н.М. - доктор педагогічних наук, професор ХДАК
Поніманська Т.І. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Постоловський Р.М. - кандидат історичних наук, професор РДГУ
Стоколос Н.Г. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Троян С.С. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Швецова-Водка Г.М. - доктор історичних наук, професор РДГУ

Рецензенти:

Арцишевський Р.А. - доктор філософських наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
Брилін Б.А. - доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор – **проф. Виткалов В.Г.**
Упорядники випуску – **проф. Виткалов В.Г., доц. Граб О.В.**

ISBN 978-966-8424-77-9

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 26.10.2007 р.)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

діалогу.

2. Діалог Я – Інші. Результат - становлення у свідомості морального образу інших людей, осмисленого як своє, власне бачення світу, забарвленого власними емоціями, усвідомлення цінності іншої людини.

3. Діалог Я – Природа. Результат – формування морального ставлення до природи як рівноправного партнера зі спілкування.

4. Діалог Я – Культури – відбувається співвіднесення нового морального сприйняття себе, інших, природи з моральними нормами, які існують у культурах світу, з ноосферними моральними вимогами. У процесі цього співвіднесення визначається їх духовна цінність і новизна для особистості.

5. Діалог Я – Всесвіт – філософський, духовний рівень спілкування з Універсумом на основі погодженості із законами Всесвіту. Результатом є сформована духовна спрямованість та ноосферна моральна позиція – „універсумний діалог” (діалог в Універсумі є діалогом із самим собою, природою, іншими в ноосферній реальності і є категорією для означення співзв'язаної форми обміну інформацією, створює простір Всеєдності) [5].

Результатом є таке процентне вираження старшокласниками їх розуміння та „присвоєння” духовних цінностей: на питання „Чи розмірковуєте Ви над духовними, вічними питаннями (життя і смерть, добро і зло, істина, Бог, краса і гармонія світу, будова Космосу, роль людини на планеті тощо)” „так” відповіли 67% опитуваних. Про відчуття внутрішньої єдності зі своєю нацією – 61% відповіли ствердно, з країною, у якій живете – 60%, зі всім людством – 70% опитуваних, з усією живою природою – 73%, з нашою планетою – 59%, з усім світом, Космосом – 58% старшокласників. Як бачимо, духовні цінності є не тільки предметом розмірковування старшокласників, а й завдяки проведенню занять, психотренінгів стали основою гармонізації ставлення до себе, природи, інших, світу в цілому.

Ноосферне буття людства – це буття людей у їх духовній єдності, забезпечити яку здатна лише педагогіка духовності шляхом виховання кожної особистості в контексті єдності загальнолюдських і національних цінностей, традицій та пріоритетів [1]. Ноосферна педагогіка готує людину до ноосферного буття у Всесвіті, до розуміння сенсу і сутності свого життя в природному, соціальному і культурному середовищі. Духовні ноосферні цінності є основою формування коеволюційного світогляду і ноосферного мислення, відповідальності за долю не тільки нинішніх, але й майбутніх поколінь.

Джерельні приписи

1. *Андрущенко В.* Вища освіта в пост-болонському просторі: (спроба прогностичного аналізу)//AFES 2006/Davos Forum Switzerland/ july 4-10, 2006.
2. *Бурцева Е.А.* Проблема духовного бытия: экзистенциально-феноменологический поход: Автореферат дис... канд. филос. наук.-Иваново, 2007. – 21 с.
3. *Карпенко И.М.* Катарсическая теория формирования духовной культуры учащейся молодежи //Динамизм социальных процессов в постсоветском обществе. – Луганск-Женева, 2000. – С. 127-142.
4. *Маслова Н.В.* Ноосферное образование. Научные основы. Концепция. Методология. – М., 2002.
5. *Смирнов Г.С.* Універсумний діалог в ноосферному освітанні //Філософія освіти: Збірник матеріалів конференції. Серія „Symposium”. Вып. 23. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2002. – С. 379-382.
6. *Сергеева Н.С.* Духовный катарсис как педагогическое условие в формировании общечеловеческих ценностей у подростков в процессе изучения иностранного языка. – Автореферат дис... канд. пед. наук. – М., 2002. – С. 3.
7. *Шванева И.Н.* Ноосферная психология – психология единого человечества как космического явления. – www.soliris.ru.

УДК 37.064.2

Потапчук Т.В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач РДГУ

Взаємодія особистісного розвитку викладача та студента – основа

гуманістичної педагогіки

Процеси, що відбуваються сьогодні в українському суспільстві, посилюють нестабільність самопочуття людей, насамперед молоді, актуалізуючи пошуки засобів, за допомогою яких можна створити сприятливі умови для формування в кожного індивіда внутрішньої стійкості перед реальністю, духовно-моральну готовність вдумливо аналізувати виникаючі особистісні ситуації в контексті соціальних колізій і вибудовувати стратегію власного життя з орієнтацією на загальнолюдські цінності. Вагомі потенції в цьому плані має система освіти, зокрема така її складова, як вища педагогічна освіта.

Вища педагогічна освіта безпосередньо пов'язана з розвитком суспільства, із входженням у сучасний освітній простір нової педагогічної парадигми – упорядкованої сукупності переконань, ідеалів, теорій у галузі виховання і навчання молодого покоління, сукупності, базованої на зміні ставлення до людини. З огляду на це мета вбачається сьогодні не у підготовці фахівця, а у вихованні професіонала, тобто насамперед людини в усій повноті її особистісного духовного багатства та індивідуальної своєрідності, суб'єктного досвіду, компетентності в галузі людинознавства і спілкування, з розвиненим комунікативним ядром – здібністю адекватно віддзеркалювати реальність, формувати і виявляти власне ставлення до явищ, поводитися відповідно до не тільки і не стільки зовнішніх регуляторів, скільки до внутрішніх – совісті, моральності, честі, людської і професійної відповідальності.

Вирішити це завдання за допомогою традиційно усталених педагогічних засобів, що ґрунтуються на примусі, беззаперечному підпорядкуванні владі вчителя, викладача, як свідчить досвід, неможливо.

Осягнувши безперспективність насильницького навчання і виховання молодого покоління, сучасна освіта, у тому числі й вища педагогічна, відмовляється від старої парадигми, прямує до парадигми нової, яка передбачає ґрунтовні, принципові зміни як у взаєминах студента і викладача, так і в позиції освіти в цілісному педагогічному процесі. Можливість таких змін тісно пов'язана з укоріненням у навчально-виховних закладах ідей гуманістичної педагогіки на теоретичному і практичному рівнях.

Ці питання набули широкого висвітлення в працях науковців (С.Гончаренко, В.Кремень, Ю.Мальований, А.Сбруєва, В.Стрельников, З.Таратайцев та ін.).

Отож мета статті – розгляд сутності та основних характеристик взаємодії викладачів та студентів на засадах гуманістичної педагогіки як передумови підготовки майбутнього вчителя в контексті сучасної освітньої парадигми.

В основу тлумачення сутності гуманізації освіти покладено філософський принцип гуманізму, під яким розуміється „змінювана з історією розвитку суспільства система поглядів, яка визнає цінність людини як особистості, її право на свободу, щастя, розвиток і прояв своїх здібностей, яка вважає благо людини критерієм оцінки соціальних інститутів, а принципи рівності, справедливості, людяності нормою стосунків між людьми” [3]. Відповідно до цього гуманізацію освіти в широкому значенні слід розуміти як її переорієнтацію на особистість, на формування людини як унікальної цілісної творчої індивідуальності, що прагне до максимальної реалізації своїх можливостей (самоактуалізації), відкрита для сприймання нового досвіду, здатна здійснювати свідомий і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях. Одночасно гуманізація вищої школи означає створення найсприятливіших умов для усвідомлення й реалізації майбутніми вчителями своїх потреб та інтересів. Гуманізація – це процес і результат пріоритетного розвитку загальної культури і самоствердження особистості, формування особистісної соціальної зрілості студентів.

Гуманістична педагогіка не є даниною сьогодення. Протягом тривалого часу вона визрівала в надрах традиційної педагогіки як її особлива, автономна, альтернативна течія, що культивує взаємодію вихователя й вихованця на засадах взаєморозуміння.

Провідною сенсоутворювальною ідеєю гуманістичної педагогіки є ставлення до особистості як до цілісності, головної цінності в системі загальнолюдських цінностей і до виховання як засобу збереження й розвитку її унікальності. Розвиток цієї цілісності індивіда відбувається (або не відбувається) з дитинства, в умовах сім'ї і школи, інших навчальних і виховних закладів, і водночас під впливом засобів навколишнього середовища, яке постійно „доторкається” до зростаючої особистості. Унаслідок цього відбувається складне переплетення зовнішніх і внутрішніх механізмів її соціального розвитку, насамперед у плані духовності, які ґрунтуються на наявних у людини на конкретний момент вихідних даних: активності, спрямованості, гідності, життєвого досвіду, емоцій, почуттів, інтересів, потреб, здібностей тощо [6].

Усе це виступає в ролі своєрідного рушія наступного зростання індивіда, переходу його на більш

високий рівень самостановлення і ставлення до оточуючих людей, до навколишнього світу. Однак цей процес значною мірою зумовлений характером наявного в особистості внутрішнього ціннісного стрижня, який регулює її соціальний розвиток у позитивному чи негативному напрямі.

Зважаючи на це, основний сенс гуманістичної педагогіки як „допоміжної” (К.Роджерс, А.Адлер), як „педагогіки співпраці” полягає в тому, щоб посилити власні прагнення людини до багатогранного розвитку [1; 5].

Важливий щабель, на якому відбувається активізація означених процесів, – юнацький вік, до якого належить і студентство. Потреба юнацтва в активному саморозвитку обумовлена, як стверджують психологи, усвідомленою необхідністю соціальної адаптації (В.Петровський), зайняттям тієї чи іншої соціальної ніші, самовизначенням і вибудовою власної стратегії життєдіяльності (К.Абульханова-Славська), що забезпечується певною особистісною зрілістю молодого людини: досвідом соціальної взаємодії, розвиненістю практичного й теоретичного інтелекту, наявною системою внутрішніх регуляторів – цінностей та ціннісних орієнтацій, рефлексією, моральними принципами, життєвими цілями, „Я-концепцією”. Однак, як уже зазначалося, усе це необов'язково має соціально схвалювану спрямованість, а залежить від попереднього виховання. Ось чому в юнацькому віці особливої значущості набуває поміркований і ненав'язливий педагогічний вплив, який сприяв би як зміцненню, так і „розхитуванню” (у випадку негативної спрямованості) системи цінностей особистості та її розумній, самозберігаючій самодобудові, саморозвитку.

Саморозвиток – це вияв вільної волі особи, вибір нею способів життєдіяльності у світі (чи за мінімумом геномного розгортання і випадкових впливів, чи за максимального самопрограмування) [4]. Вищий навчальний заклад, куди юнак чи дівчина приходять, зазвичай усвідомлено, з метою соціально-особистісного і професійного самовизначення, спроможний, за умов педагогічно грамотного ставлення до студента, забезпечити узгодженість його соціальних і особистісних інтересів. Співвідносячи психологічні процеси особистісного й професійного становлення молодого людини з наявними, реальними або поки що потенційними можливостями ВНЗ, можна виявити резерви стимулювання процесу діяльності студента як суб'єкта власного розвитку. Як справедливо зазначали представники зарубіжної гуманістичної психології К.Роджерс і А.Адлер [1; 5], збіг основних зовнішніх (комплекс соціальних вимог і завдань вищого педагогічного навчального закладу, спеціальна підготовленість викладацького колективу до їх вирішення) і внутрішніх (вікової сенситивності до самовизначення й саморозвитку) чинників створює вагомі передумови для особистісно-професійного становлення студента.

Саморозвиток особистості в юнацькому віці – складний, інтенсивний процес, який включає значну кількість спонтанних і, при бажанні, вольових зусиль самої особистості, моментів. Такими, на нашу думку, є самопізнання, вольова саморегуляція, самовиховання і самовдосконалення, підвищення власної продуктивності, духовного розвитку, самоактуалізації і самореалізації.

У контексті заявленої проблеми вважаємо за необхідне зупинитися на тих можливостях, які існують у вищій педагогічній школі в плані взаємодії студентів з гуманістично налаштованими викладачами.

Відомо, що одним із провідних процесів розвитку особистості є самопізнання. У кожний момент життя індивіда його свідомість має двовекторну спрямованість – на самого себе і на зовнішній світ. Основними складовими самопізнання є самоспостереження, самоаналіз, самооцінка. З метою забезпечення адекватного перебігу цих процесів, спрямування їх у позитивне рідше викладачі мають допомогти кожному студенту сформувати в себе так звану авансуючу самооцінку і підтримувати її належний розвиток у спілкуванні та діяльності. Таке завдання може бути вирішене лише за умов гуманістичної взаємодії педагогів ВНЗ і студентів. І, навпаки, дотримання позицій авторитарної або маніпулятивної педагогіки значною мірою гальмує цей процес, адже примус, формуючий вплив нівелює внутрішні інтенції до самопізнання і саморозвитку [4].

Які засоби можуть стати тут у нагоді?

Насамперед це перебудова навчального процесу в плані усвідомлення кожним студентом своєї професійної освіти як однієї з провідних цінностей. Характерними рисами методики роботи викладача зі студентами повинні стати її спрямованість на самостійну дослідницьку діяльність, моделювання процесів і явищ, орієнтація на розвиток здібностей вибудови дискурсу (цілісної системи аргументацій), формування вмінь не лише вивчати різноманітні технології і прийоми професійної діяльності, а й „дискредитувати” їх [7], виявляти слабкі місця і, розклавши на складові, конструювати дещо своє, самобутнє.

Не меншу значущість має такий засіб налаштування на самопізнання, як спосіб педагогічного і взагалі міжособистісного спілкування у ВНЗ. Його характерними ознаками, які мають повсякчас продукуватися викладачами, повинні стати відкритість, готовність іти на зближення один з одним,

спроможність не випитувати особистісне, а помічати те, що хочуть висловити студенти, терплячість, відмова від нав'язування порад, які не є затребуваними, безперервне зняття напруги, а не її „плекання”, організація довготривалих контактів викладача і студентів на основі спільної творчості, занять наукою і мистецтвом, спортом, позанавчальною діяльністю.

Винятково важливим є також відмова від „права на оцінку” як на вирок викладача студентів. Натомість слід перевести останнього на позицію суб'єкта власної оцінки. З цією метою необхідно запровадити на кожному занятті, як його обов'язковий компонент, індивідуальну й колективну рефлексію на предмет якості виконання завдання, ставлення до навчання, міри залученості до роботи. Тим самим викладачі зможуть стимулювати розвиток рефлексивності особистості – найважливішої якості, що забезпечує гуманізм відносин і творчість як у діяльності, так і в спілкуванні.

Студенти, які повірили в добру волю своїх викладачів, починають непомітно для них і для самих себе активізувати свій саморозвиток, справляючи значний вплив і на особистісне зростання викладачів. Як наслідок, у педагогів посилюється самопізнання, розвивається загальна рефлексивність – інтелектуальна, діяльнісна, на самих себе та на іншого, що робить їх чутливішими в педагогічній взаємодії, спонукає до розвитку особистісних якостей, спроможних зміцнювати і підтримувати гуманістичні взаємовідносини зі студентами, що базуються на толерантності, емпатійності, відкритості, щирості тощо. Тобто педагоги під впливом інтенсивного саморозвитку своїх студентів поступово зростають особистісно й професійно, починають більш усвідомлено прагнути цього.

Крім того, викладачі починають відповідальніше ставитися до своїх обов'язків, розширюючи їх від функціонального виконавства до духовно-моральної відповідальності за педагогічні засоби і дії, які вони використовують, усвідомлюючи їхній вплив на студентів, поглиблюючи тим самим цілепокладання, вибір педагогічних засобів і методів, плануючи очікуваний результат. Іншими словами, вони змінюють, гуманізують власне професійне та особистісне зростання.

Проведені нами дослідження засвідчили існування кореляційного зв'язку між феноменами, які характеризують гуманістичну педагогічну практику у вищій школі:

- чим вищим є взаєморозуміння між викладачами і студентами у взаємодії, тим імовірнішим виявляється збіг взаємних оцінок і якостей один одного;
- чим вищі показники особистісного саморозвитку студентів, тим вище вони оцінюють показники особистісного зростання викладачів;
- чим більше викладачі налаштовані на неформальне спілкування із студентами, взаємодіють з ними в предметно-практичній діяльності на засадах гуманізму й співпраці, тим інтенсивніше відбувається самовдосконалення викладачів;
- чим вищим є рівень позитивної самоідентичності педагогів, тим успішнішим є їхній вплив на становлення позитивної ідентичності студентів.

Окреслені залежності виявляються повною мірою лише за таких педагогічних умов, коли викладачі визнають самоцінність студентів і мету своєї діяльності вбачають у зміцненні особистості кожного з них.

Можливості гуманістичної педагогіки й полягають у тому, що вона звернена до кожної окремої людини, до її свідомості, душі, відкриває глибинні резерви кожного студента і викладача. Однак ці можливості педагогіки співпраці як узагалі, так і в умовах вищої педагогічної школи сьогодні все ще очікують свого всебічного запровадження.

Отже, можна зробити висновки:

1. В умовах сьогодення з особливою актуальністю постає проблема переведення вищої педагогічної освіти на нову парадигму, в основу якої покладаються гуманістичні принципи – емпатія, полівалентність, рівність суб'єктів навчального процесу, справедливість, людяність.

2. Гуманізація вищої педагогічної освіти передбачає переорієнтацію професійної підготовки майбутніх учителів на формування людини як унікальної цілісної творчої індивідуальності, що прагне до самоактуалізації, відкрита для сприймання нового досвіду, здатна здійснювати свідомий і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях і справляти відповідний вплив на становлення особистості учня.

3. Важливим засобом реалізації ідей гуманістичної педагогіки є характер взаємодії між викладачами і студентами. У розглядуваному нами контексті така взаємодія повинна забезпечувати реалізацію студентами самостійної дослідницької діяльності, самопізнання. Важливим елементом цього процесу має стати індивідуальна й колективна рефлексія.

4. Запровадження в навчально-виховний процес вищої педагогічної школи гуманістичних засад взаємодії студентів і викладачів позитивно впливає не лише на особистісне становлення майбутніх учителів, а й на професійно-викладацькі якості педагогів.

Джерельні приписи

1. *Адлер А.* Практика и теория индивидуальной психологии. – М., 1996. – 178 с.
2. *Анциферова Л.И.* Психология повседневности: жизненный мир личности в работах Абрагама Маслоу // Вопросы психологии. – 1973. – № 4. – С. 15-18.
3. *Гончаренко С., Мальований Ю.* Гуманізація і гуманітаризація освіти // Шлях освіти. – 2001. – №2. – С. 4-8.
4. *Куликова Л.Н.* Проблемы саморазвития личности. – Хабаровск: Изд-во ХГПУ, 1997. – С. 222-225.
5. *Роджерс К.* Взгляд на психотерапию. Становление человека / Пер. с англ. М.М. Исениной. – М.: Издательская группа „Прогресс”, „Универс”, 1994.
6. *Шердаков В.Н.* О познавательном, нравственном и эстетическом отношении человека к действительности // Вопросы философии. – 1996. – № 2. – С. 32-35.
7. *Щедровицкий П.Г.* Педагогика свободы // Очерки по философии образования. – М., 1993. – С. 78-81.

УДК 314.5

Яценко Л.В. – кандидат педагогічних наук, доцент Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Г.Сковороди

Проблема гендерного виховання студентів ВНЗ: теоретичний аспект

Соціально-економічні й політичні процеси, характерні для сучасного українського суспільства, обумовили підвищення вимог до формування моральної життєтворчої мотивації особистості, навчання її основним навичкам поведінки в сім'ї, колективі й суспільстві, системі соціальних відносин. Одним з ефективних чинників вирішення цих завдань є освіта. Як зазначається в Національній доктрині, сьогодні необхідно забезпечити „рівний доступ до якісної освіти для всіх громадян України, незалежно від національності, статі, соціального походження і майнового стану, ставлення до релігії, місця проживання і здоров'я” [7; 3].

У цьому контексті актуалізується увага до гендерної проблематики, зокрема до гендерної рівності/нерівності, яку можна розглядати з точки зору особливостей сприйняття індивідами різної статі відмінностей між чоловіками і жінками, а також оцінки цих відмінностей, які обумовлені не лише біологічним фактором, а й соціокультурним середовищем.

Теоретико-методологічні основи гендерних досліджень були закладені в роботах західних дослідників: П.Бергера, Р.Бейлза, Г.Гарфінкеля, І.Гоффмана, Д.Зіммермана, Л.Колберга, Дж.Лорбера, Т.Лукмана, Т.Парсонса, В.Уеста, Д.Фаррелла, З.Фрейда.

У російській та українській науковій традиції гендер стає предметом дослідження цілої когорти сучасних учених. Проблеми гендерних відносин та статево-рольової поведінки, культурних стереотипів соціалізації хлопців та дівчат, конструювання маскуліності та фемінності розглядається в роботах Л.Булатової, О.Вороніної, Є.Здравомислової, О.Здравомислової, І.Кльоциної, І.Кона, Н.Лавриненко, В.Левицького, Є.Мещеркіної, Н.Пушкарьової, Л.Попової, Л.Столярчук, І.Тартаковської, Є.Ярської-Смірної.

Мета статті – на основі аналізу наукової літератури визначити сутність гендерного виховання, основні його аспекти, що потребують урахування в процесі формування та розвитку особистості студентів.

Проблема гендерної рівності безпосередньо пов'язана із взаємовідносинами між соціальними гендерними групами, обумовленими різними установками особистостей стосовно статі і криється в „дисгармонійності процесу статево-рольової соціалізації, у відхиленнях гендерної ідентичності”, під

ÇI³NÒ I ÒIÓ

Вітальне слово ректора	3
Виткалов В.Г., Граб О.В. Молодь у соціокультурному просторі XXI століття: за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції „Стан і перспективи розвитку духовної культури особистості в умовах розгортання глобалізаційних процесів”	5
Розділ I.	
Освіта і виховання як основа розвитку культури XXI століття	11
<i>Баранівський В.Ф.</i> Особистість, освіта та культура в умовах глобалізації	11
<i>Чорний В.С.</i> Освіта та виховання на межі століть: пошуки філософсько-методологічного обґрунтування	13
<i>Стеблецька Г.Е.</i> Простір дитинства у добу глобалізації	18
<i>Іванченко Є.А.</i> Інтегративна професійна підготовка. Види інтеграції. Соціокультурна інтеграція	21
<i>Новоселецький М.Ю.</i> Проблеми цінностей в інформаційному суспільстві	25
<i>Білик К.О.</i> Два аспекти розвитку духовності в умовах глобалізації	27
<i>Костенко М.С., Степанюк О.В.</i> Галузеві документні потоки як фактор формування соціокультурного простору України періоду суспільних трансформацій	29
<i>Бучковська О.Ю., Карнюк Д.В.</i> Особливості міжкультурних комунікацій в процесі глобалізації	33
<i>Кучина Н.І.</i> Поширення книги в сучасній Україні: регіональний аспект	35
<i>Грипич С.Н., Семенюк Г.П.</i> Формування інформаційної культури студентів (на прикладі діяльності наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету)	41
<i>Якубовська С.С.</i> Контроль якості знань студентів в умовах кредитно-модульної системи	44
<i>Печенюк Ю.</i> Самостійна робота студентів ВНЗ в умовах КМСОНП	46
<i>Бахомент С.П., Тарасюк А.В.</i> Формування високої духовності особистості, утвердження на національному ґрунті людської моралі – пріоритетний напрям роботи куратора групи	51
<i>Забута Н.В.</i> Економічна свідомість у контексті економічної культури майбутнього фахівця	56
<i>Музичко Л.В.</i> Формування індивідуального стилю учіння – шлях до індивідуалізації навчання студентів у сучасних умовах становлення вищої освіти	60
<i>Зубцова Ю.Є.</i> Соціально-психологічні фактори патріотичного виховання молодших школярів	64
<i>Кречетова В.А.</i> Освіта як чинник конструювання національної ідентичності	68
<i>Возна Т.О.</i> Використання переваг інформаційних комунікацій як передумова підвищення освітньо-культурного рівня студентської молоді	72
<i>Леснякова О.Г.</i> Значення новітніх методів аналізу соціологічних даних у сучасному освітньому процесі (на прикладі методів візуалізації)	75
<i>Коротич А.А.</i> Шляхи формування системи освітніх та культурних цінностей студентської молоді	78
<i>Ткаченко О.О.</i> Протиріччя глобалізаційних процесів у системі гуманітарних цінностей молоді	81
<i>Граб О.В., Колесник С.М.</i> Освітня і виховна роль досліджень вітчизняної культури у добу незалежності	83
<i>Граб О.В., Миркевич О.В.</i> Аспекти вивчення проблем вітчизняної культури другої половини ХХ століття (1960-1980 роки)	88
<i>Граб О.В., Ботан О.В.</i> Вплив „екранної” культури на естетичні смаки молоді у контексті трансформації духовності українців початку ХХІ століття	92
<i>Ткач О.В.</i> Реклама як дзеркало масової культури	96
<i>Маркевич О.В.</i> Мала академія наук (МАН) – як форма реалізації індивідуальних творчих можливостей обдарованих дітей (на базі Гошанської районної державної гімназії)	99
<i>Виткалов С.В.</i> Особливості реалізації модульного навчання в сучасних умовах (на прикладі спеціальності „Економічна кібернетика”)	103

<i>Смирний Д.В.</i> Музей як чинник національної культурної політики	107
<i>Медведєва В.М.</i> Українська книга і книговидавництво в культурно-освітньому просторі України	111
<i>Семерніна І.М.</i> Професійна саморегуляція майбутніх учителів музики як важливий компонент самореалізації особистості	114

Розділ II.

Молодь і культурна динаміка України у контексті глобалізаційних проблем	117
--	-----

<i>Малафійк І.В.</i> Особистість як соціальна якість людського індивіда	117
<i>Кравченко Т.В.</i> Політична соціалізація студентської молоді: постановка проблеми	119
<i>Кіянка І.Б.</i> Політична культура молоді в контексті демократизації українського суспільства після „Помаранчевої революції”	123
<i>Глодя К.В.</i> Специфіка використання виборчих технологій в умовах українського суспільства	126
<i>Ковалюк В.В., Ковальчук Т.Г., Романюк С.К.</i> Соціокультурні проблеми студентської молоді та основні напрями пошуків соціальної ідентичності	132
<i>Нечипорук Л.І.</i> Ноосферні цінності як засіб формування духовної особистості	136
<i>Потапчук Т.В.</i> Взаємодія особистісного розвитку викладача та студента – основа гуманістичної педагогіки	140
<i>Яценко Л.В.</i> Проблема гендерного виховання студентів ВНЗ: теоретичний аспект	144
<i>Шевель А.О.</i> Врахування національних культурних цінностей – як умова розвитку духовної культури молоді	147
<i>Желізняк В.М.</i> Національні культури в умовах глобальних трансформацій	150
<i>Гуменюк С.М.</i> Філософські пошуки острозького традиціоналізму як взірць високоморального сенсотворення	153
<i>Герасименко О.А.</i> Вплив традицій міської культури Волині на становлення української національної ідентичності: погляд молоді	156
<i>Найда Р.Г.</i> Молодіжні товариства Волині у 20-30 роках ХХ століття: етико-педагогічні основи формування особистості	161
<i>Мулявка О.Є.</i> Культурні традиції Волині кінця ХVI – першої половини ХVII ст. як фактор генези сучасного українського суспільства	163
<i>Пігольчук В.П.</i> „Віртуальний андеграунд” як новий етап розвитку молодіжних субкультур	165
<i>Одолінська І.С.</i> Молодіжні субкультури в Україні в історико-культурній ретроспективі	169
<i>Бондарчук А.Я.</i> Особливості розвитку культури сімейних взаємин студентської молоді на сучасному етапі	172
<i>Крамаренко С.В.</i> Соціалізація дітей-сиріт у контексті проблеми готовності до самостійного життя	175
<i>Парфенюк В.І., Грицак Т.І.</i> Релігія як феномен духовного та суспільного життя	178
<i>Корольчук О.І.</i> Проблеми політичної свідомості й політичної культури суспільства на сучасному етапі розвитку	184
<i>Стеблецький В.В.</i> Геймерство: проблема чи крок у майбутнє	188
<i>Безкоровайна О.В.</i> Особистісне самоствердження в умовах глобалізації сучасної освіти	191
<i>Шевчук М.В.</i> Інформаційне забезпечення наукової діяльності студентів	196
<i>Котяш О.М.</i> Жіночий рух України в історичній ретроспективі: становлення та розгортання	199

ÇI³NÒ II ÒÏÍÓ

Розділ III.

Художня діяльність: сутність проблематика, перспективи3

Рудий О.П. Художні процеси і їх роль у дослідженнях археологів кінця XIX – початок XX століттях3

Белова О.С. Міф і реальність у радянському мистецтві 20-х років XX століття6

Сташук О.А. Образотворче мистецтво і духовна культура особистості 11

Артюхова І.Ф. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів музики15

Козачишина Г.О. Театр як фактор формування цінностей людини інформаційної доби18

Опанасюк В.А. До питання формування пластичної культури оратора22

Нагорний В.В. Творчість Юрія Андруховича як спроба захисту української національної ідентичності26

Ігнатов С.О. Художня діяльність як процес маніфестації протиріч людської природи31

Дзвінка О.В. Дитяча народна іграшка з Полісся35

Забута Б.І. Народна мелодія у музичному полотні сучасних хореографічних постановок (з творчого доробку ансамблю народної музики „Наспів” МБК)38

Тарасенко О.Л. Духовна музика в контексті суспільних реалій41

Ужвинський М.Ю. Концертне озвучення і звукозапис бандури43

Смирнова Т.В. Магнатський театр на Волині наприкінці XVIII – початку XIX ст.49

Губа О.А. Вплив керівника аматорського театрального колективу на формування особистості молодших школярів54

Сістук О.Г., Черуха А.А. Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр в контексті всеукраїнського сценічного мистецтва60

Москалець Д.О. Аматорське кіно Волині крізь призму соціокультурних реалій II половини XX – початку XXI століття64

Артюх Г.О., Голіков О.С. Образ молоді в сучасному кінематографі на пострадянському соціокультурному просторі69

Ковальчук В.В. Кіномистецтво незалежної України: стан, проблеми, перспективи розвитку71

Заблоцька С.М. Особливості творчого методу абстракціоністів у фокусі практики авангарду75

Катеринчик О.М., Левенець М.В. Українська вишивка: символи та орнаментальні мотиви79

Пашковська Л.В. Творча спадщина Федора Вовка в контексті вивчення української культури82

Гнатюк Е.М. Традиція і новація в західноєвропейській культурі межі XIX-XX ст.85

Ніколаєва А.О., Гнатюк Е.М. „Політичний салон” 30-х: на матеріалі образотворчого мистецтва Радянського Союзу і Німеччини (порівняльний аспект)88

Верховенко О.А. Художньо-естетичні принципи танцю-модерн: історико-культурний аспект93

Ігнатова Л.П., Петлій С.В. Рок-культура як форма самореалізації молодого покоління94

Мазур Г.Я. Розвиток хорової культури Дрогобиччини другої половини XIX – першої половини XX століть99

Гаркала І.Й. Театр ім. Марії Заньковецької: етапи становлення105

Корінь Н.А. Художнє сприйняття мистецтва – провідний фактор естетичного виховання особистості109

Маркевич О.С. Трансформація трипільської культури у сучасному українському мистецтві112

Мельник Н.В. Шоу-бізнес як культурний феномен сучасного суспільства114

Розділ IV.

Самореалізація і самоорганізація молодого покоління в культурному просторі XXI століття119

Терешко Л.В. Методологічні засади формування культури здоров’я майбутнього педагога 119

Башавець Н.А. Самореалізація та самоорганізація молодого покоління через культуру здоров'язбереження	124
Жук В.М. Актуальні питання підготовки магістрів зі спеціальності „Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія”	126
Грінберг Л.Ф. До проблеми адаптації студентів-заочників молодших курсів до навчання у вищому навчальному закладі	130
Дубовик С.М. Формування продуктивного стилю професійного спілкування у майбутніх викладачів економіки	132
Семенюк-Іванюк Л.Ю. Формування професійної свідомості майбутнього вчителя – основа розвитку синтетичного мислення	136
Борисенко Л.Л. Психолого-дидактичні аспекти активізації пізнавальної діяльності студентів	142
Забута Т.В. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності як основа формування професійної культури	146
Вакульчук М.В. Риторична культура особистості в умовах вищої школи	149
Вітюк В.В. Культура мовлення сучасної молоді в умовах розгортання глобалізаційних процесів	152
Шолудько Н.Г. Студентське самоврядування як форма розвитку громадянської активності молоді	155
Хижняк О.В. Студентське самоврядування як фактор формування європейського освітнього простору ХХІ століття	158
Лукач О.М. Моральна поведінка як складова духовної культури студентської молоді	161
Хондока Р.В. Духовний розвиток сучасної молоді	164
Гордійчук А.М., Зарицька А.А. Педагогічні умови формування духовного потенціалу студентської молоді	166
Гладун Л.О. Нові інформаційні технології навчання як засіб навчальної діяльності студентства ..	170
Кащук М.В. Розвиток інтелектуальних здібностей дитини у дозвіллевому просторі навчально-виховних та соціокультурних закладів	174
Кравченко А.С. Студентське самоврядування як механізм формування нової української еліти	179
Шолудько Н.Г., Качорець Н.В. Учніське самоврядування: структура, функції (на прикладі Франівської та Бочаницької ЗОШ Рівненської області)	182
Лавренчук Я.Ю. Явище перемикування коду як характеристика глобальних процесів	186

Наукове видання

ÀÈÒÓÀËÛ³ ÌÈÒÀÍÛ ÈÓËÛÒÓÐÎËË³;

ÀËüìàìò ìàóéîîîî òîààðèòòà "Àó³à"èàòàäè éóëüòóóðîëë³;
Ð³áííüéîîî ääðæàâîîî ãóòîî³ òàðîîî ó³ääðèòòò

Випуск 6

Том I

Наукове редагування – *проф. Виткалов В.Г.*
Комп'ютерний набір – *Федорук Л.М.*
Комп'ютерна верстка та макет – *Федорук Л.М.*
Упорядкування і коректура – *Виткалов В.Г., Граб О.В.*
Редактор - *Парфенюк В.І.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 26.10.2007.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк.19,7. Наклад 300 прим.

Адреса редакції: Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології. Тел. 8 (0362) 22-20-32
Видавничі роботи: ППДМ
свідоцтво про державну реєстрацію РВ №11 від 12.06.2002 р.
35304, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Корнин, вул. Центральна, 58

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства “Афіна”
кафедри культурології: Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції
**“СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ
РОЗГОРТАННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ”:** У 2-х т. – Випуск 6. – Рівне: РДГУ, 2008.
– Т.1. – 204 с.

ISBN 978-966-8424-77-9

ББК 71.0
УДК 008:168.522

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12